پینە و پەڕۆکانی دەسەڵات..
سەلام عومەر

دواکەوتنی موچە و عاسێ کردنی مامەڵەی خانەنشینە نوێیەکان بۆ چەندین مانگ، تەنیا باغەڵی فەرمانبەران و خانەنشینان چۆڵ ناکا، بازاڕ رادەگرێ و دەمی غەدر لێکراوان دەکاتەوە و ئەو پینە و پەڕۆیانەش هەڵدەداتەوە کە هەمیشە بیانووی دەسەڵاتن و لەسەر عەورەتی خەڵکی دادەنێن، پەردە لەسەر کۆمپاکانیان لادەبات و بەبیریان دێنێتەوە کە دەزانین لە پێناوی ئەواندا واتا کۆمپانیاکانتان رێکەوتنەکان تەمەنیان کورتە و برسی کردنی هاوڵاتیانیش تەمەن درێژ، نەدانی موچە هەڵوەشاندنەوەی رایەڵەکانی متمانەیە و جێگیر کردنی گۆڕانکاری ریشەییە لە هەر دەسەڵاتێك کە گرنگی بەبرسی کردنی توێژەکان نادات، دەبێت دەسەڵاتداران باش بزانن بێزارکردنی هاوڵاتیانیش کە داینەمۆی گۆڕانکاریەکانن سنووریان بۆ خۆخواردنەوەو پینەوپەڕۆکان هەیە

ئەگەر مەبەستمان بێت دادپەروەری کۆمەڵایەتی پەیڕەوکەین دەبێت کۆمەڵگەیەکی ئازاد دوور لە چەوساندنەوە لەسەر بناغەی فڕێدانی ناکۆکییە چینایەتیەکان دابمەزرێ، لەکاتێکدا خەبات بۆ بەرژەوەندییە گشتیەکان ل□ پێشەوەی تایبەتیەکان بێت و تەواوی چین و توێژەکانیش لە چوارچێوەی دامەزراوەیەکی پتەو کۆبکرێنەوە، تا هیچکام لە توێژە جۆراو جۆرەکان هەست بە پەراوێزخستن نەکەن و هەموان خۆیان ب□ بەرپرسیار بزانن کار بۆسەرخستن و پێشکەوتنی بکەن.

هەمیشە لینین کۆمەڵگای بەگرنگ زانیوە سەرنجی دەخستە سەر بەرنامەو بیرورا سیاسیەکان و بەرژەوەندی چینەکانیشی دەخستە پێشەوەو لەکوێدا خزمەتی زیاتر بەخوارەوە کرابا لەوێدا دروشمەکانی هەڵدەهێنجا، دەچۆ ناو تەواوی توێژە جۆراوجۆرەکان و گوێی لێدەگرتن، داواکاریەکانی بەهەند وەردەگرت و بۆی جێبەجێ دەکردن، ئەو بەئاشکرا دژی سەرمایەداری و چەوساندنەوە بوو، پشت و پەنای زۆرینە بوو توانیبووی وڵات بە سیستەمێکی پتەو بپارێزێ.

بەڵام ئەزموونی چەند ساڵەی حوکمڕانی لێرە زۆر جاران پێچەوانەی زانستە سیاسیەکانەو هەمیشە ئەو توێژانە بێ هیوا دەکرێن کە بڕبڕەی پشتی کۆمەڵگان، ئەوەتا لاو کە هێزێکی دیارو بەرچاوە و هەموو وڵاتێك پشت ئەستوورە بەم وزەو توانایە، کە لە رێگەی ئەم توێژەوە گۆڕانکاری بنچینەیی و داهێنان بەرهەم دێت، پشتگوێ خراوە، بەتایبەتیش کە وڵات لە توێژی مشەخۆرەوە ئاراستەی بەرهەم هێنان

د□كات، ل□بر□ لاو كەوتۆتە نێوەندی ئەو پەراوێزەی لە سەرەوە باسمان كرد، بەتايبەتيش تەواوی دروشم و ب□□ن□كانی سەردەمی هەڵبژاردنەكانی پێشووتر خرانە ئەستۆی بارودۆخە سياسيەكان و بە بيانووی قەيرانەكان كە هەر خۆيان هۆكاری بوون، ئەم توێژەش بەتاقی تەنێ لەسەر شەقامەكان بەجێمان و ساڵ بەساڵيش بێكاری شێلگيرانەتر يەخەيان دەگرێ، هەروەك چۆن جوتيارانيش خرانە ليستی موچەخۆرانی حزبی و خواستی بەرهەم هێنانيان ريشە كێش كردوو هەڵياندانە بەر دەرگای حزبيەكان و فێری دەست پانكردنەوەو سەرە گرتنێكيان كردوون كە ئيدی نەتوانای جۆماڵكرنی هەرەوەزی و وەشاندنی دان□و□□و گرتنی داسيان ماوە، نەبيريش لە زيادكردنی بەرهەم و بەبازاڕكردنی دەكەنەوە.

سلكی پەروەردەش بە جۆرێك تێكو پيك دراوە خەريكە لەنێو مامەڵە دارایەكاندا ئەودەستی و دەستی پێدەكرێت، قوتابخانەی تايبەت و حكومی و كۆ ژمارەی ئەوێ و ئێرەو زانكۆ ئەهليەكان قوتابيانی دەسخەڕۆی دوودڵی و راراييەك كردووە خەريكە ئەوانيش دەخليسكێنە نێو نەزانی ئەو پلانانەی وەزارەتەكەيان بۆيان دادەنێ، بەم هۆكارەشەوەيە ترازانی زياتر دەكەوێتە نێوان ئاستی قوتابيان و چينێكی خاوەن داراييەكی زۆر دەبێتە نمرە كڕو قوتابييە ماندووەكانيش بە نيگەرانييەوە سەرنج لە ئەنجامەكانيان دەدەن.

ئەوەی كەزۆر مەبەستە ئەم بارودۆخەی ئێستايە كە هاوڵاتيانی پێدا گوزەر دەكات، سەرەرای ئەوەی بێكاری پانتاييەكی بەرفراوانی داگير كردووە، جموجۆڵی بازاڕيش دوای ئەم كرنتينەی بێ موچەييە وەك ئاوێكی مەند وەستاوەو موچە كەوتۆتە دەستی هەردوو حكومەتی تاسەر ئێسقان گەندەڵ و دەروونی هاوڵاتيانی بەجۆرێك تێكوپێك داوە بايی يەك گەرد متمانەيان بە كۆمپانياكانی بەڕێوەبردنی ئەم نيشتمانە نەماوە، چونكە لە هەر قەيرانێك كە روو لە وڵات دەكات ئەوان دەستەوەستان دەمێننەوەو پڕ دەدەنە موچەی هاوڵاتيان و هەر لەيەكەم ساتەوە بير لە دواخستن و كەمكردنەوەو نەدانی دەكەنەوە كە ئەوە لەمێژووی مرۆڤايەتيدا زۆر دەگمەنە.

هەموو ئەم هۆكارانە چينايه□تی بە جۆرێك زەق كردت□و□ ك□ ل□دياردو□ بۆتە مەترسی و پێناچێ بانگەشەو بەڵێنی كۆمپانياكانی دەسەڵات توڕەيی ئەم چينانە هێور كاتەوە، چونكە ئەو شەقارە گەورەيەی درووستيان كردووە بەو تەقەڵە رزيوانە يەكناگرنەوە كە هەميشە لەكاتی بيانوەكاندا نێوانەكانی پێدەدروونەوە.

بۆيە چارەسەری ريشەيی گەڕانەوەيە بۆ ناو خەڵك و گوێگرتنە لەو داواكاريانەی لە شەقامەوە دەردەچن، نەك كپكردنی خۆپيشاندان لەپێناوی مافەكانيان و زەقكردنەوەی دوو زۆن و دەستگير كردنی

چالاکوانان، چونکە چەقی گۆڕانکاریەکان لەوە لە دایك دەبن، هەروا جێبەجێ کردنی بەڵێنەکان و هاوسەنگ کردنی موچە، کە دەروونی زۆرینەی فەرمانبەران و خانەنشینانی بریندارکردووە، بەتایبەت کە هیچ بەهایەك بە ساڵی خزمەت و فەرمانبەرە بەتەمەن و ماندووەکان دانەنراوەو لە بەرامبەردا پلەی حزبی جێگەی گرتەتەوە، بۆیە دەبێت هەنگاوی هاوسەنگ کردنی موچە یەك لە کارە سەرەکیەکان بێت، چونکە ئەوە هەوڵێکی سەرەتاییە و ئاوەدانەوەیە لە توێژە کەمدەرامەتەکان، خۆ گەڕانەوەی متمانە و شکۆی دەسەڵاتی خۆماڵی هەرچی زووە دەبێت کاری بۆ بکرێ، چونکە ئەگەر بەتەمای بەغدا تەگوشین هەمیشە ئەو دوژمنەو رەزیل و رەزیلترماندەکات، ناکرێ چارەنووسی گەلێك بخەینەوە بندەستی دوژمن، لە پێناوی مانەوەی کۆمپانیاکانی ئەمە کە ئەوە بەناوی خۆتان کردووە.
دواتر بیر لە نەهێشتنی چینایەتی بکرێتەوە کە ئێستا خەریکە زۆر بەزەقی پانتاییەکانی کۆمەڵگا دادەپۆشێ و شەقام دەوروژێنێ بەجۆرێك گەیشتەتە ئەو ئاستەی خەڵك بیر لە هاتنەوەی بەغدا کە دوژمنە بکاتەوە، ئەوەش بەخۆداچوونەوەی دەوێ.